

Kjøbsummens fortsatte Indestaaen i Eiendommen og Fæststedernes tvungne Dvergang til Selveiendom, ikke vil resultere Andet, end hvad der er Skik og Brug paa Fideikommisgodserne. Jeg har her fundet paa min Plads, formodentlig ombestemt efter Regjeringens Foranstaltning, en Piece, som giver mig Bevis i Hænderne for nogle af de Paastande, som jeg bestandig har gjentaget under denne Sags Behandling. Det er et Skrift, som overskrives: „Om Salg af Selveier- og Fæstegaarde i Maren 1860 til 1869“, og det er underskrevet af Conferenteraad: C. N. David som Chef for det statistiske Bureau. Jeg har oftere støttet min Paastand om de særdeles Hensyn, der bør tages til Fæsterne paa Fideikommisgodserne, derved, at Fæstebønderne der faae deres Gaarde billigere og paa bedre Kjøbevillkaar end Fæsterne paa Srædegaardene. Blandt flere Medlemmer har til Exempel det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds (Chr. Rimestad) skarpt kritiseret denne Mening, som han ansaa for at være noget høist Urigtigt, som om jeg skulde have opfundet denne Paastand. Men jeg vil nu bede det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds om at lægge Mærke til de statistiske Dplysninger, som Conferentsraad David her har leveret os; der er her uddraget af de Meddelelser, der ligge i det statistiske Bureau, at i disse 10 Aar kostede i Gjennemsnit 1 Tønde Hartkorn, der solgtes fra Selveier til Selveier, 2,289 Rdl., men naar en Tønde Hartkorn solgtes fra Fæstegods til Selveiendom, saa var Betalingen meget mindre, saa var den 1,326 Rdl. pr. Td. Hartkorn. Dette vil sige, at naar en Fæstegaard i disse 10 Aar solgtes til Selveiendom, solgtes den 73 pCt. billigere, end om den fra Først af havde været en Selveiergaard. Altsaa 73 pCt. har Fæstegaardenes Pris i Gjennemsnit været billigere end Selveiergaardenes. Conferentsraad David har endvidere anstillet en Undersøgelse af, hvorvidt Fæstegaardene ere solgte dyrere, naar Godseieren har afhændet dem til Fremmede, end naar de ere afhændede til Fæsteren eller hans Nærmeste, og Resultatet af denne Undersøgelse bliver, at en Tønde Hartkorn, der som Fæstegods er solgt til Fremmede, i Gjennemsnit er betalt med 1693 Rdl., men naar en Tønde Hartkorn er solgt til

Fæsteren eller hans Nærmeste, er den kun betalt med 1308 Rdl. Det vil altsaa sige, at naar der har fundet Salg til Fæsteren eller hans Nærmeste Sted, har Prisen været omtrent 25 pCt. mindre, end naar Salg er sket til Fremmede. Nu er det jo en given Ting, at paa Fideikommisgodserne er det især Fæsteren og hans Nærmeste, der faae Fæstestederne til Selveiendom, af den Grund, at det er lovbestemt, at der kun efter Bevilling kan sælges til Fremmede, og denne Bestemmelse har netop gjældt i al den Tid, Dplysningerne omfatte. Naar vi ellers have paaberaabt os denne Bestemmelse, har man sagt, at man ikke vidste, om ikke nogle af disse Salg laa længere tilbage end 1854, men disse Undersøgelser Resultat angaar de sidste 10 Aar, da det har været lovforekrevet paa Fideikommisgodserne kun at sælge til Fæsterne og deres Nærmeste. Den Dag, da den Lov, som her ligger for, faar nogen Virksomhed, saaledes at Bøndergodset til Exempel bliver adskilt fra Hovedgaarden og gaar over i Handel og Vandel, vil det i Reglen være forbi med den Forskjel, som der her er, og saa vil efter mit Skøn Prisen for Fæsteren og hans Efterladte blive omtrent den samme, som den vil være for Fremmede. Dersom de Herrer vilde spørge Fæsterne paa Ballø Gods — jeg tager netop dette Exempel — om de tro, at de vare blevne Selveiere billigere, hvis dette Fideikommis havde været solgt, dengang den nuværende Eier indvilgede i at afhænde Bøndergaardene, saa er jeg aldeles overbevist om, at De vilde faae et benegtende Svar, og dersom Ballø — man siger nemlig, at Ballø er et af de Fideikommiser, som staa for Salg som Fideikommis — virkelig skulde blive solgt, saa er jeg aldeles vis paa, at Resultatet med Hensyn til de tilbageværende Fæstesteder paa dette Gods vilde blive, at de betaltes høiere end de allerede afhændede. Der indeholdes i denne Bog forskjellige Dplysninger, som jeg imidlertid ikke her vil gjengive, jeg vil blot gjøre opmærksom paa et Datum, der fremhæves som noget Betydningfuldt, nemlig, at i disse 10 Aar er det Amt, hvori de fleste Fæstesteder ere solgte til Fremmede, altsaa ikke til Fæsteren eller hans Efterladte, Holbæk Amt. I dette